

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ณ จุดเวลา เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสามีหญิงหลังคลอดและพักฟื้น ณ หอผู้ป่วยหลังคลอดของโรงพยาบาลปัตตานี จังหวัดปัตตานี มีคุณสมบัติคือ เป็นสามีของหญิงหลังคลอด ที่มาดูแลและเฝ้าไข้หลังคลอด สามารถสื่อสารภาษาไทยกับผู้วิจัยได้ และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ซึ่งในปี 2551 มีสามีหญิงหลังคลอด จำนวน 3,017 คน เฉลี่ยเดือนละ 252 คน (ข้อมูลจากหอผู้ป่วยหลังคลอดของโรงพยาบาลปัตตานี, 2552)

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ สามีหญิงหลังคลอดและพักฟื้น ณ หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลปัตตานี โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสามีหญิงหลังคลอด ปี 2551 มีจำนวน 3,017 คน เฉลี่ยประมาณเดือนละ 252 คน ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ด้วยสูตร

$$n = \frac{400N}{399 + N} \text{ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551, หน้า 114) ดังนี้}$$

$$n = \frac{400N}{399 + N}$$

เมื่อ

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{400 \times 3,017}{399 + 3,017} \\ &= \frac{1,206,800}{3,416} \\ &= 353.3 \\ &= 354 \end{aligned}$$

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบขกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งสามีหญิงหลังคลอด จำนวน 12 เดือน และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แล้วจับสลากมา 1 เดือนได้ เดือนกรกฎาคม 2552 ปรากฏว่าได้สัมภาษณ์สามีของหญิงหลังคลอด จำนวน 338 คน เนื่องจากสามีของหญิงหลังคลอดไปประกอบอาชีพที่ประเทศมาเลเซียจึงไม่สามารถมาเฝ้าดูแลรักษาขณะพักฟื้น ณ หอผู้ป่วยหลังคลอด ในระยะเวลา 2-3 วันหลังคลอด บางครั้งเมื่อผู้วิจัยไปทำการสัมภาษณ์ สามีของหญิงหลังคลอด ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ไม่พบกลุ่มตัวอย่าง เพราะสามีต้องออกไปทำงาน และบางรายไม่ยินดียตอบแบบสัมภาษณ์ จึงทำให้ ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามจำนวนตามสูตร

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสามีหญิงหลังคลอด ถามอายุของสามี การศึกษาของสามี อาชีพของสามี ความคาดหวังในตัวบุตร ลักษณะของครอบครัว รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาที่แต่งงานกัน ลำดับที่การตั้งครรภ์และอายุของภรรยา มีลักษณะคำถามเป็นแบบเปิดและแบบปิดผสมกัน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลสุขภพภรรยาขณะตั้งครรภ์

1. ถามการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ มีลักษณะคำถามแบบปิดให้เลือกตอบ ได้แก่ การวางแผนการตั้งครรภ์ การวางแผนการดูแลสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอด การเตรียมค่าใช้จ่ายและใช้ที่จำเป็นสำหรับภรรยาและบุตรในครรภ์ การเตรียมช่วยเหลือภรรยาเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน การเลือกสูติแพทย์สำหรับการคลอดและเลือกสถานที่คลอด

2. ถามการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีลักษณะคำถามแบบปิดให้เลือกตอบ ได้แก่ การแสดงความห่วงใยเป็นกังวลต่ออาการเจ็บป่วยของภรรยา คอยห้ามภรรยาไม่ให้ยกของหนัก การให้กำลังใจเมื่อภรรยามีปัญหาจากการตั้งครรภ์ การให้กำลังใจแก่ภรรยาเพื่อให้สามารถผ่าน การตั้งครรภ์และการคลอด การคอยเอาใจใส่ดูแลเวลาภรรยามีอาการแพ้ท้องในระยะแรกของการตั้งครรภ์ การบิบนวดเมื่อภรรยามีอาการเมื่อยร่างกาย ภรรยาไปฝากครรภ์ที่สถานบริการ ช่วยเหลือภรรยา เมื่อมีอาการไม่สบายจากการตั้งครรภ์ การใช้เวลาว่างหรือวันหยุดอยู่ดูแลภรรยา จัดหาอาหารที่มีประโยชน์รับประทาน ให้แนะนำการออกกำลังกายให้เหมาะสมตามสภาพร่างกาย สอบถามแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขถึงผลตรวจที่เกี่ยวกับสุขภาพของภรรยาและบุตรในครรภ์ มอบสิ่งของหรือการกระทำเป็นพิเศษ เข้าร่วมรับฟังข้อชี้แนะจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อ่านหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอด ป้องกันและระมัดระวังขณะภรรยาเดินหรือเปลี่ยน

อิริยาบถ ปรับการมีเพศสัมพันธ์ให้เหมาะสม จัดหาหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอดให้ภรรยาอ่าน รับรู้การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดผลดีต่อการตั้งครรภ์ การสัมผัสหน้าท้องและพูดคุยกับบุตรในครรภ์ แสดงความห่วงใย สังเกตอาการผิดปกติแนะนำหรือพาไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เตือนการตรวจครรภ์ตามนัดของแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การช่วยเหลือทำงานบ้าน หาโอกาสพักผ่อนและพบปะสังสรรค์กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง การสอบถามและรับฟังข้อชี้แนะจากบุคลากรสาธารณสุข และการช่วยเหลือภรรยาเมื่อเจ็บป่วยจากการตั้งครรภ์จนถึงการสิ้นสุดการตั้งครรภ์

3. ถามการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีลักษณะคำถามแบบปิดให้เลือกตอบ ได้แก่ ประเมินความเลื่อมใสสุขภาพภรรยาและบุตรในครรภ์ การสังเกตอาการผิดปกติขณะตั้งครรภ์ และการประเมินผลการตรวจสุขภาพภรรยาในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก (สมุดสีชมพู) หลักจากการฝากครรภ์ของภรรยา

ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบประเมินค่า 4 คำตอบ ได้แก่ เป็นประจำ นาน ๆ ครั้ง บางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ รวม 40 ข้อ ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ	จำนวน 8 ข้อ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	จำนวน 26 ข้อ
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	จำนวน 6 ข้อ
4. การมีส่วนร่วมในภาพรวม	จำนวน 40 ข้อ

การสร้างแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นมาจากตัวแปรและนิยามศัพท์ที่ต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของสามีตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Uphoff and Cohen (1979 อ้างในอารีย์ อ่องสว่าง และคณะ, 2549, หน้า 6) ได้ใช้การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การปฏิบัติและการประเมินผลเท่านั้น และงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนสำหรับคำตอบแต่ละข้อ แล้วนำไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ รศ.ดร.วันดี สุทธีรังสี ดร.บรรจง ไวทยเมธา ดร.สุภารัตน์ ชีรวร เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out)

การทดสอบใช้สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยการทำกรเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความคล้ายคลึงกัน คือสามีของหญิงหลังคลอดและเฝ้าดูแลขณะพักฟื้น ณ หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาล สุโขทัย-ลก จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาชโดยวิธี

(Cronbach's coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลสุขภาพของภรรยาขณะตั้งครรภ์ ในการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ มีค่าเท่ากับ 0.94 การมีส่วนร่วมในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดประชุมผู้ช่วยวิจัยเพื่อชี้แจงแบบสัมภาษณ์
2. ก่อนสัมภาษณ์ได้ชี้แจงสามีของหญิงหลังคลอดให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การทำวิจัย และวิธีการวิจัยในครั้งนี้
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สามีของหญิงหลังคลอดและพักฟื้น ณ หอผู้ป่วยหลังคลอดโรงพยาบาลปัตตานี เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย สำหรับสามีหญิงหลังคลอดที่อ่านหนังสือไม่ได้ผู้วิจัยอ่านแบบสัมภาษณ์ให้ฟัง จากนั้นให้ผู้ช่วยวิจัยส่งคืนแบบสัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยในแต่ละวัน
4. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลสามีของหญิงหลังคลอดตั้งแต่วันที่ 1-31 กรกฎาคม พ.ศ. 2552
5. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบการได้รับคืน พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพภรรยาขณะตั้งครรภ์ วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพภรรยาขณะตั้งครรภ์ การคำนวณค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของสามีหญิงหลังคลอด ด้วยการแจกแจงความถี่หาจำนวนและร้อยละของแต่ละคำถาม เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลสุขภาพภรรยาขณะตั้งครรภ์
2. การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพภรรยาขณะตั้งครรภ์
 - 2.1 วิเคราะห์รายข้อ ด้วยการแจกแจงความถี่เพื่อหาจำนวนและร้อยละแต่ละตัวเลือก

2.2 วิเคราะห์ระดับ หาคะแนนการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้หลังคลอด โดยใช้เกณฑ์ให้คะแนนการมีส่วนร่วมดังนี้

ไม่เคยปฏิบัติ	ให้คะแนน 0 คะแนน
เคยปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน 1 คะแนน
เคยปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน
เคยปฏิบัติเป็นประจำ	ให้คะแนน 3 คะแนน

จากคะแนนแต่ละข้อ รวมคะแนนแต่ละข้อเข้าด้วยกัน หาคะแนนเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในภาพรวม ทำการรวมคะแนนแล้วแบ่งเป็น 3 ระดับ มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง และมีส่วนร่วมน้อย การกำหนดคะแนนของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดูแลสุขภาพภรรยาขณะตั้งครรภ์ โดยจัดระดับโดยใช้เกณฑ์ของบลูม(Bloom, 1968) ได้ดังนี้

1. ระดับคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60	การมีส่วนร่วมระดับน้อย
2. ระดับคะแนนระหว่างร้อยละ 61-79	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
3. ระดับคะแนนระหว่างร้อยละ 80 ขึ้นไป	การมีส่วนร่วมระดับมาก

2.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดูแลสุขภาพภรรยาขณะตั้งครรภ์ ซึ่งเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยทดสอบตัวแปรอิสระที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความคาดหวังในตัวบุตร และลักษณะของครอบครัว ใช้ t-test แบบ Independent t-test และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทดสอบตัวแปรอิสระที่จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ขึ้นไป ได้แก่ อายุของสามี การศึกษาของสามี อาชีพของสามี ระยะเวลาที่แต่งงานกัน รายได้ของครอบครัว ลำดับที่การตั้งครรภ์ และอายุของภรรยา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)เมื่อแตกต่างกันเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significance Difference)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนจะเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ชี้แจงเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิ โดยได้อธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในการเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ สิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิจะตอบรับหรือปฏิเสธการตอบแบบสัมภาษณ์ ไม่ว่าจะช่วงเวลาใดของการตอบแบบสัมภาษณ์ และขอความร่วมมือในการประเมินการมีส่วนร่วมและสอบถาม โดยไม่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง คำตอบและข้อมูลทุกอย่างจะถือเป็นความลับ และจะนำมาใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม ได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างทุกราย